

Laghukatha - Het ZKV in de Hindi-Literatuur

Foto Lodewijk Brunt

In Nederland is de laatste jaren een nieuw literair genre van de grond gekomen: het zeer korte verhaal, oftewel 'zkv'. In sommige literaire tradities buiten Nederland bestaat zo'n genre al langer. India is een voorbeeld: het zeer korte verhaal is hier terug te voeren op oude fabels en volksvertellingen, en komt in het Hindi voor vanaf de tijd dat het moderne Hindi is ontstaan (tweede helft 19e eeuw). Het zkv heeft zich in verscheidene tijdvakken en maatschappelijke constellaties weten te handhaven. Ten tijde van de Moghul-dynastie (van de 16e tot de tweede helft van de 19e eeuw) bestond in het Urdu (een zusters taal van het Hindi) een levendige traditie van schetsen en raadsels en cynische commentaren op het doen en laten van de machthebbers. In het midden van de negentiende eeuw bloeide de *'caféliteratuur'*, waaronder de poëzie, als nooit tevoren; aan het hof van de laatste Moghul-keizer Zafar in Delhi, maar zeker ook daarbuiten en onder *'gewone'* mensen.[1]

In Lucknow waren befaamde literaire salons gevestigd; ze vormen de achtergrond van Mirza Mohammad Hadi Ruswa's indrukwekkende roman *Umrao Jan Ada*, over het leven van een roemruchte dichteres en courtisane. De bekende schrijver Premchand heeft in de eerste decennia van de 20e eeuw behalve sociale romans, korte en zeer korte verhalen geschreven. Latere topauteurs als Saadat Hasan Manto en Ismat Chughtai hebben zich eveneens aan het genre gewaagd; hun zkv's over de religieuze tegenstellingen tussen hindoes en moslims, met name

tijdens de Partition, de scheiding tussen India en Pakistan in 1947, zijn ongeëvenaard.

Ondanks deze rijke traditie wordt in recente beschouwingen soms de suggestie gewekt dat laghukatha (*laghu* = kort, variërend van enkele zinnen tot een bladzijde, *katha* = verhaal) pas ontstaan is in de jaren 1970, toen onder het schrikbewind van Indira Gandhi naar wegen werd gezocht om de welig tierende corruptie, het nepotisme en het monddood maken van politieke tegenstanders aan de kaak te stellen. Het zkv bood uitkomst en vond als een soort protestliteratuur zijn weg op pamfletten, muurkrantjes en posters. Laghukatha maakte een bloeiperiode door, maar is na de periode Indira Gandhi blijven bestaan. Het zkv is overal te vinden, in boeken, bundels, tijdschriften en sinds een jaar of tien uiteraard ook op internet.

Ondanks het feit dat het verschijnsel zkv als zodanig lang niet overal in India bekend is, zelfs niet in kringen van intellectuelen, heeft het genre de laatste tijd aan literair prestige gewonnen. Schrijvers van zkv's hebben inmiddels hun eigen commissies, prijsvragen, conferenties en onderscheidingen.

In Nederland lijkt het zkv ook aan een opmars bezig. Men organiseert voorleesavonden en festivals en in literaire tijdschriften als *De Gids* of *Das Magazin* wordt ruimte vrijgemaakt voor zkv-auteurs. Sinds kort bestaat zelfs een Snijdersprijs voor het genre, in 2012 gewonnen door Jente Posthuma. In de Angelsaksische wereld grijpt het zkv nóg sterker om zich heen. De laatste jaren zijn bij gerenommeerde uitgevers diverse bundels gepubliceerd met namen als *hint fiction*, *flash fiction* of *sudden fiction*. Net als de Constantijn Huygensprijs 2010 voor A.L. Snijders, zal de Man Booker International Prize 2013 voor de Amerikaanse zkv-schrijfster Lydia Davis vermoedelijk een forse stimulans voor deze tak van literatuur betekenen.

Laghukatha bestaat uit dialogen, soms monologen, reportages, verhalen of scènes met een morele, maatschappijkritische ondertoon. Nog steeds wordt corruptie aan de orde gesteld, het kopen van stemmen bij verkiezingen, machtsmisbruik, de hypocrisie en achterbaksheid van de machtigen der aarde; nog steeds spelen ook religieuze tegenstellingen, met name tussen hindoes en moslims, een voorname rol. Een groot deel van de verhalen gaat daarnaast over problematische aspecten van het familieleven, huwelijken en bruiloften, geboorte, dood, emigratie en de diaspora. Auteurs belichten de moderne gezinnen uit de stedelijke middenklasse,

waar men worstelt met dienstpersoneel, de opvoeding van kinderen, de problematische verhouding tussen mannen en vrouwen.

Foto Lodewijk Brunt

Je ziet in Indiase zkv's eigenlijk nooit wat zo typerend is voor het Nederlandse zkv: de zielerorselen en mijmeringen van een schrijver die rapporteert over zijn persoonlijke bestaan. De stukjes van A.L. Snijders zijn hiervan een sprekend voorbeeld: hem lezen is hem leren kennen.

In laghukatha lees je over maatschappelijke ontwikkelingen, sociale verhoudingen, tegenstellingen - de schrijver is waarnemer, onderzoeker, commentator en als zodanig blijft hij anoniem.

Het is ons niet altijd meegevallen om laghukatha-stukjes te vertalen. Hoewel het Hindi niet per se ontoegankelijk is - hoe zou het kunnen met zo'n genre - zijn de beschrijvingen vaak compact; de auteur moet het per definitie van de beknoptheid hebben en van de punchline. Hij (of zij) schrijft voor de goede verstaander, met veel dialoog in spreektaal, in een Hindi dat gemengd is met Urdu en soms met lokale varianten van Hindi die we niet meteen thuis kunnen brengen. Desondanks hebben we vele tientallen verhalen vertaald, het werd bijna een verslaving. We beseften dat de zkv's een bijzonder inzicht bieden in het hedendaagse India: ze tonen de lezer een bittere waarheid die dikwijls verscholen is achter de juichkreten van economische vooruitgang en politieke volwassenheid. Toen onlangs de wereld werd opgeschrikt door enkele gruwelverhalen over verkrachtingen in India, konden we zonder moeite een handvol zkv's tevoorschijn toveren over dat onderwerp. Ook in de bundel *De bittere waarheid - Zeer korte verhalen uit India* - hebben we er voorbeelden van opgenomen. Bij ons

vertaalwerk hebben we baat gehad van eerdere ervaringen met het vertalen van moeilijke Hindi-teksten, zoals gedichten en liedjes. **[2,3]**

Zoals uit de bundel blijkt, snijden de auteurs uiteenlopende onderwerpen aan: arm - rijk; man - vrouw; hindoe - moslim; ouder - kind; sociale hiërarchie; corruptie.

Om de verhalen te ordenen hebben we een ruwe driedeling aangebracht: persoonlijk leven, maatschappelijk leven, moraal en godsdienst. Op het eerste gezicht blijkt al dat zo'n indeling nooit waterdicht kan zijn en dat is soms misschien verwarrend. *Het duistere spel gaat door* betreft de hongerstaking, in de zomer van 2011, van de sociale activist Anna Hazare tegen de grootscheepse corruptie in India.

Het verhaal, uit september 2011, is een typisch voorbeeld van een scherpe reactie op de actualiteit. We hebben het verhaal, vanwege de corruptie, ingedeeld bij 'maatschappelijk leven'. In *Arme buurvrouw* wordt een miskraam beschreven en in dat verband komt de echografie aan de orde: net zo actueel als de kwestie Hazare. Maar dit verhaal hebben we bij 'persoonlijk leven' ondergebracht, hoewel de maatschappelijke consequenties van het doden van meisjes overweldigend zijn.

In *Chonu* gaat het om een klein jongetje dat niet begrijpt wat de achtergrond is van het godsdienstige geweld waarmee hij wordt geconfronteerd. Het is ingedeeld bij 'moraal en godsdienst', waar veel voor te zeggen is - maar het thema heeft natuurlijk ook betrekking op beide andere categorieën. Ons doel was om de lezer zo onbevangen mogelijk te laten kennismaken met de Indiase zkv's en hem niet te overdonderen met academische retoriek. Het staat iedereen vrij zijn eigen indeling te verzinnen.

Het zkv is ondanks de vormbeperking, kort tot zeer kort, een literair genre dat zich in India zonder moeite staande weet te houden naast meer 'Westerse' literaire vormen, zoals romankunst, toneel/film, essayistiek. Het is de zoveelste manifestatie van oude culturele vormen die de tand van de moderne tijd hebben doorstaan en zich met vanzelfsprekendheid hebben aangepast aan nieuwe vragen.

Klik [hier](#) voor een aantal ZVK's uit de bundel.

—

De vertalers zijn dank verschuldigd aan Anne Louwen en Leonore Ooms voor hun

kritische commentaar op de vertalingen.

www.indiainstituut.nl

Noten:

1 William Dalrymple - The Last Mughal. The Fall of a Dynasty, Delhi, 1857. New Delhi etc., 2006, (Penguin/Viking): vooral hoofdstukken 1, 2, 3.

2 Lodewijk Brunt en Dick Plukker (vertaling en inleiding) - De bittere waarheid. Zeer korte verhalen uit India. India Instituut ism Rozenberg Publishers, Amsterdam 2013

3 Lodewijk Brunt en Dick Plukker (vertaling en inleiding) - Ik zag de stad. Moderne Hindi-poëzie en Mijn lippen vroegen om een lied. Hindi-film-lijedjes, uitgekomen in Amsterdam bij het India Instituut, respectievelijk 2006 en 2010. Zie ook: Laghukatha: het zkv in de Hindi-literatuur. De Gids, nr. 1 (2012): 53 - 65.

Hindi en het Hindi-zkv op internet

Hiervoor is al gewezen op de populariteit van het Hindi-zkv op internet. Een deel van de verhalen ontleen wij aan het net; ze zijn niet in boekvorm verschenen.

Een derde van onze auteurs heeft een eigen website of blog. In de diaspora onderhouden expats een band met hun geboorteland door middel van literaire Hindi-websites.

In de lijst hieronder geven wij een aantal voorbeelden.

Nirmal Gupt - <http://www.nirmalgupt.blogspot.com> *

Jagdish Kashyap - <http://jagdishkashyap.wordpress.com> *

Jay Prakash Manas - <http://www.jayprakashmanas.blogspot.nl>

Chitra Mudgal - <http://www.chitramudgal.info>

Shefali Pandey - <http://www.shefalipande.blogspot.nl> *

Yograj Prabhakar - <http://www.openbooksonline.com> *

Rakesh Rohit - <http://www.aadhunikhindisahitya.wordpress.com> *

Asghar Wajahat - <http://www.asgharwajahat.com>

Krishnakumar Yadav - <http://www.kkyadav.blogspot.nl>

<http://www.abhivyakti-hindi.org> * - verhalen en bibliografische gegevens van tientallen auteurs

Verwijzingen naar andere Hindi-sites:

<http://www.bharatdarshan.co.nz> - proza, poëzie, beschouwingen (Nieuw-Zeeland)

<http://www.hindi-chetna.blogspot.nl> - on-line tijdschrift

<http://www.gadyakosh.org> - zeer uitgebreide literaire website

<http://www.laghukatha.com> * - zkv's en vooral veel beschouwingen over het genre; verslagen van zkv-conferenties

<http://www.pratilipi.in> - tweetalig (!) literair on-line tijdschrift (Hindi en Engels)

<http://www.prernamagazine.com> * - on-line tijdschrift

<http://www.rachanakar.org> - proza, poëzie, beschouwingen

<http://www.sahityakunj.net> - proza, poëzie, beschouwingen (Canada)

<http://www.srijangatha.com> - proza, poëzie, beschouwingen

*Alle adressen zijn voor het laatst in september 2013 bezocht. De sites waaraan wij zkv's hebben ontleend, zijn gemarkeerd met een **